

bar-se en un indret i fer-hi o portar-ne cosa convenient' («m'arribaré a comprar unes espardenyees», «arriba-t'hi, que podria fer una atzagaiada») modisme vivíssim i ben geniu del català, ja es documenta a la primera del S. XVI: «anaren als molins --- s'arribaren al molí de la cadena y ---», doc. de 1533 (MiretS, *Templ H.*, 579); com que, tot i general i de sabor tan popular en el Princ., aquest modisme té la desgràcia de no haver-se desenrotllat a les Illes, *AlcM* (§ 1, 3a) amb el seu estrany pan-mallorquinisme l'estigmatitzat còmicament com a calc del castellà (!): deu ser el «*kasta-láno*» que xafava AMALcover, perquè dir *llegarse* o *arribarse* a --- és impossible en el castellà conegut

Anàlogament *arribar* a 'estar per, no saber ben bé si': «sens callar, podem parlar d'altres coses, p. ex de sa resistència a visitar la Plana: *arribo a creure* que sens la invitació del pare, no hauria en ella posat avuy los peus», Vidal Val (*Rosada d'estiu*, 196); en determinacions quasi-adverbials, amb un valor com 'tot just': «quan *arribà* en Francisco, ja era ben fosc», Bassegoda (*La bona gent*, 45), «al *arribar* al raval l'espiguuet del menut li esgarrià les orelles», Pons Mass. (*Trascant p l S*, 19); «*arribat és lo negoci a tal punt, arribats som a tal desdítja d'estament*. huc deducta res est», *DTo* 1647, «bé siau *arribat*. reditio tua felix faustaque sit», *DTo* 1670, *arribar a l'ànima* = cast 'herir en lo vivo (loc castellana que ens guardarem de calcar com ha fet algú que s'estima més els fluxedats d'altri que les forces i vivor de casa nostra).

Es sabut que en el valencià comú s'usa més *aplegar* (ja antic) que *arribar*. Tanmateix exageren molt els provincialistes a ultrança que allí han assegurat (aspirant a una set d'aigua del Manzanares, perquè el Túria i el Xúquer no en porten prou..., quan els d'allà no s'ho arregen perquè en duguen massa) que «*arribar* no és valencià». El fet és que jo l'he sentit emprar a vells llauradors delà Xúquer i de parlar ben local i vell, fins apatuesat: «i ell va seguint *dazd arribar a ---*» Lutxent, «sí encara tenen prou, però no saben *apan ariba ---*» (fins a on arriba) Laguar, «la partida del Palmeral ja *arriba* al riu», «riu amunt, en el Gorg de l'Oli, *arribem* al camí de Torrella» Benigànim, 1962. I si al meu amic sequier de Castelló de la Plana li vaig sentir la forma dialectant *alplegar*, poc abans ja havia amollat un *alribar* (1961), tots dos amb el sentit que els ciutadans de València diuen *aplegar*

Així com en el País Valencià té un concurrent, a les Illes és tan general com en el Princ.: quant a Menorca amb raó repta En Moll Mn Griera per haver atribuït una pronúncia *arivá* a Ciutadella (*ALCat*, 165) on no es pronuncia altrament que *aribá* o *ribá* (*BDLC* XIII, 183). A la pagesia mallorquina, una curiosa forma *arripin* del Subj. Pres 6 (*BDLC* VI, 45), analògica de *sàpien*, *càpien*, *tròpien* (de *trobar*, creació no menys analògica i no gaire més estesa); de totes tres illes és idiomàtic l'ús tr. 'fer arribar', que *AlcM* (§ II, 2) documenta a Mall. i Men. («jas aquest llibre, *ariba'l* a ca's mestre») i que és tant o més evissenc: «va veure que si volia *arribar* es fonoi marí a ca seua d'hora de fer es pegat a son pare, era qüestió d'arro-

mangar-se», JnCastelló (*Rond Eiv*, 51); «ELLA. Tirano desvergonyit. / mira ahon m'has *arribada*, / y perquè'm veus obligada, / me fas qualsevol sentit», Bart. Crespi (*Alhota Enganada*, 14).

DERIV: *Arribada* [Bely]. *Arribadís Arribador Arribament* [*DTo* 1647]. *Arribant Arrib, arribo* a evitar. *Arribista* imitat útilment del neologisme francès *arriviste* [1893]. entre nosaltres no l'admet encara el *DOrt*, però sí el *DFa*, i jo el recordo en ús almenys des de c. 1920, en què em revenen, de boca del mateix mestre, els mots de predicció. «En Barnils és una mica més intelligent, però encara farà menys que Mn. Griera perquè és *arribista*» (fou profeta; i fins en la seva terra!); *arribisme* [*DFa*] *Desarribar*

Altres derivats de *riba*. +*Esterribar* 'colltrencar llançant daltabaix d'una riba': «Si --- serà estada naffrada, vachó o bou o porc, o altres carns de menjar, o per cas de ventura haurà trencat coll, o cama, o cuxa, o serà estat *esterribat*» Balaguer, 1313 (*BABL* XII, 379): dissim. d'**estra-rib-at* (EXTRA- o EX + TRANS-), cf. it. *straripare* 'desbordar-se'. En canvi *derribar* és un castellanisme intolerable. *Sorriba* Per al aran, i gc. pirin. *arribent*, V. *rabent*

CPT: +*Arriba*, curiosa exclamació repulsòria, irrisiva o despectiva, vivíssima en el segle passat i que jo sentia encara molt pels anys 20 (l'amic Víctor Hurtado ens engegava sovint, entre amonestador i sanament incrèdul «*arriba, home, arriba!*»). «En Ton, més exalbrat, fonent-se per la música, y com dispensant-los per aquella mostra de respecte, que ni reparà de sobte, esclatà ab un *arriba!*», Pons i Mass (*L'Auca de la Pepa*, p. 190), Nonell, *Gram Cat*, p. 264. No acabo de veure clar si es tracta de *riba* pròpiament 'tira-ho per la riba' o *arriba, arriba...* com a ordre irònica a un remer o altre que no es decideix a acostar-se i més valdria... Potser es pensava en la riba de mar de Bna.: bastaixos de la riba, el moll de la riba a Bna (*AlcM*, § 2): car entre criatures barcelonines ens solíem dir per engegar-nos despectivament «Vés al moll!» i fins amb la cuaranya 'vés al moll a buscar suros!' (1910-20). *Ribalta Ripícola*

1 «--- Malebolge / --- / pozzo assai largo e profondo / --- / quel cinghio che rimane adunque è tondo / tra 'l pozzo e 'l piè dell'alta ripa dura», i com que rima amb *le mura* (*Inf* XVIII, 8), havent de fer-ho consonar amb *lo mur*, ha hagut de posar-hi *ribàs* amb *dur* A la cita del Canç. de Sarag, sembla que s'hagi de llegir: «Venín ells dos a bon pas ---» rimant amb *ribàs*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *en riba de, a riba de, a la riba de, Ribampiedro, Ribabiola, riba d'un, riba de la, riba d'aquell, riba lo/la, riba mar, a riba, a la riba, ribada, ribal, Ribal-tron, ribalera, ribardeu, ribàs, ribassot, ribassada, ribasi, ribanc, ribatge, Ribelles, ribera, La Ribereta, Riberó, riberota, riera, riereta, riberal, riberar, riberejar, riberatge, riberenc, riberer, ribereta, riberó, ribot, ripària, arribar, arribar-se, arribada, arribadís, arribador, arribament, arribant, arrib, arribo, arribista, arribisme,*